

сызанта
2 халчы

В. РУФОВ фотота.

ССРС ТЭРИЛЛИБИТЭ 60 СЫЛА ТУОЛУУТУН КӨРСӨ

БИИР ИЛЛЭЭХ КЭРТЭНГЭ

Молдавской Советской Социалистической Республика

60

СААС-ҮЙЭ ТУХАРЫ
ВИГЭ ДОБОРДОҮУ

Билэр билэгтатан молдаван бэйтин дьэтигэр ыалдыттары ынтыран аналлаах уоту — «касама, репы» — уматара. Ону керен кэлбит аяанын анын талачи аһан тоһуура итинэн иһирдэ ынтыран иллэрэн истинни ыалдытатара.

ССРС тариллибитэ 60 сыла туолар өрөгөйдөөх бырааһынныгын керсе советский Молдавия бары доботторун ыалдыттылларыгар ынтыгар. Бука барыларын — Улуу Октябрь аналтын аныннан бүгүнгү чалгий сайдыбыт үтүкөн олоду тутарга көмөлөспүттэр.

Республика историта бүтүнүүтэ — социализм олоххо тардыһар улуу күүһүн, ленинскэй национальной политиката муударанын көстүүтэ, сүгүкэн уларыта тутуулар масштабтара экономика, наука, культура ханын баһарар салаатын сайдыытыгар, хас бирдэн куорат, сэлэннэ, хас бирдэн көлүлентин, хас бирдэн дьэ-кэргэн холобурларыгар плэ көстөллөр.

Республика пейзаһыгар бөдөг индустриальной комплекстар көрүстара сөн түбөһөдөр. Ити комплекстар сүбөкүлүн үүннэрингэ туһанылаллар. Трактордары уонна оҕуруот аһын хомуһар комбайннар, дитейнай массыналлары уонна модун электродвигателлэри, микропроводы уонна олус намчы прибордары, насостары уонна ааһарсуоттуур массыналлары, норуот туһамар табаардарын иһиг ассортиментин оҕорон таһаараллар.

Бүтүн Союзтааһы идэтиһигэ сөн түбөһиннэрэн республикада тыа хаһаайыстыбата сайдар. Молдавский ССР дойду селэхозугодияларын уопсай иһин 0,5 бырыһыанын ылар. Бүтүн Союз прэзидиһэн виноград оҕоһуутун 21,3 бырыһыанын, фрукталары үүннэрин 12,3 бырыһыанын, табах сөбүрдэһин үүннэрин 40 бырыһыанын ылар.

Республикада агропромышленный комплекс онун булла уонна ситийиллээхтин сайдар. Тыа хаһаайыстыбатын киннээһингэ уонна идэтиһигэ олоһуран үлэ үрдүк оҕоромуотун ситиһэри, рабочай кылас уонна көлхөстөөх бааһынай соютаһыналарын бөбөргөтөрү хааччыдылар.

Молдавия үлэлэн итиллээччилэрэ ССКП КК ыам айынааһы (1982 с.) Пленумун быһаарыһаларын улахан өрө көтөүлүүтүн көрүстүлэр. Дахылаанка табаарыс Л. И. Брежнев бадистээбитэ: «Билигинэн көрөдүбүт Аһылык программата — бу тыа хаһаайыстыбатыгар уонна кинини кытта сибээстээх салааларын өрө көтөүтүтэ тосту уларытын өрө буолбатах. Бэйэтин характерынан, масштабынан кини бүтүүн норуот хаһаайыстыбатын прогрессин хааччыһар аналлаах». Республика куораттарын уонна сэлэннэлэрин үлэһиттэрэ партия ити ыйымын бөбөлөрүн айар-тутар үлэлэрин сүрүн суолтаах соруһун быһымынан көрөдөр.

Сыһынаралар, чакчылар

Бүтүн Молдавия промышленноһын 30 салааларын 545 бөдөг предприятелари бөбөлөрүн бөдөүк-сүйаларын Советский Союз бары муһуһтарыгар уонна 60 кэри. иэ омук дойдударыгар биэрэллэр.

Тыа сириин үлэһиттэрин техникскэй арсеналыгар 50 тыһыынчаттан тахса трактордар, 4 тыһыынча көрүгэ бурдугу хомуһар комбайннар, 27 тыһыынча көрүгэ таһааһы таһар автомобиллар бааллар.

Молдавияда 220 тыһыынча текэртан тахса иһиннээх бааһыналар, садтар уонна оҕуруот сирдэрэ тыа хаһаайыстыбатын мөчүрүгүннэрин 9 бырыһыанын ылаллар уон-

на сир оҕоһууттан ыдылар бөдөүк-сүйа 5 тыһыынчан биэрэн биэрэллэр.

Уопсай үөрэһи биэрэр 2 тыһыынчада чукчылар оҕуһаларга 725 тыһыынча көрүгэ оҕоһор үөрөнэллэр.

Молдавия 8 үрдүк үөрэһин заведение-ларгар 50 тыһыынча студент үөрэнэр. Үрдүк үөрэһи сыл аайы 8 тыһыынча киһи бүтэрэр.

Молдавский ССР Наукаларын Академиятын 17 учреждениеларыгар бөдөг теоретический уонна научнай-технической проблемалары кини-ийиһэргэ 1100 научнай сотрудиннар үлэһиннэр. Кинилэр ортолоругар наука 80 доктордара, 630 кандидаттара бааллар.

Сибиннээ этин оҕорууна дьарыктанар Чимешенскэйдэри комплекс — 200 промышленнай предприятелартан биһирдэстэрэ, Манна үлэ ыарахан простестары механизациялар оборудование киллэриллибитэ.

«Луминица» уоттара

Воронново сэлэннээ тыа кылбаһынай болуу-олохтоохторун тус бэйэ-санын турар. Олохтоохтордэри библиотекаларыгар манна уонунан тыһыынча кичигэни туһаналлар.

Хаһаайыстыбалар истэрингэр идэтиһит маһыныларын тарийын тыа сириин үлэһиттэрэ билиһиннэр тардыһыларын хааччыһар. «Луминица» — көмөрү маһынын буолбатах. Бу — культурнай кини. Манна литературнай сана тахсыналарга «премьералар», суруйааччыларын уонна художниктары кытта көрсүһүүлэри тариллэллэр.

500 атын тыа сириин сэлэннэлэригэр курдук, «Октябрь 50 сыла» колхоз кини уһаайбатыгар — Воронковода, Кинигэ дьэ-

Республика тыатын хаһаайыстыбатыгар улахан суолтаны винограды үүннэрин уонна садоводство ыларалар.

Чабылхай «Маяк»

Ружонидеда бырааһын, свайдааһы «Маяк» колхоз-нык кыраһыйын астыһы-сүөһү иһтээччилэриннэр. Пенардар йыһаллар, оһыттарын туһунан радио-лар. Каравай үчүгэйдик нан биэрбиттэри иһтэ-үлүбүт, иһтэтилли. бит өрдөөбү күнүн өйдөөн аһарыта. Информацион күндү ыалдыттары көр-сүөхтэрэ.

Окниһай оройуон «Маяк» колхоз председа-теле Социалистический Улэ Геройа В. А. Коалок-скай үлэһи элбэх, ол эрээ-ри кини сарсыларда эрдэ бөккөрүгэ салдыан аастыта. Оһо кини аһыах жүһүүтэ иһирэн тахсыбы-та, каравай сылаас ойдог-торун ыһыһынан кыһый-битэ, кыһыл көмүс хаһар «20» сыһынара теһо үчү-гэйдик көстөрүн көрбүтэ.

Кини ити көмүс Черкас-нэн дьарыктаналлар.

Сүүһүнэн километр ма-һай буолбатах. Кини «Маяк» колхозтар добор-дохуулар сааламмыта 20 сыл буолла. Улард хардарыта күрэхтэһи, табаарысты көмөлөс-түү. Уопсай истэриһтэрэ элбэх: бурдугу, оҕуруот астарын, фрукталары үүн-нэрэллэр, сүөһү иһтэти-нэн дьарыктаналлар.

Молдавия Каменистый оройуонун уонна Украина Виницкый уобалаһын Пестянской оройуонун сирин оҕороччуларын тахса добордуу сибээһинэр. Кинилэр үрдүк көрдөрүүлэр иһин куоталаһаллар, эл оһытын атастаһаллар, хардарыта көмөлөһөллөр. Сымзына: куоталаһар оройуоннар предстанителлэрэ көрсүспүт — оройуон иһиннэр, Камениский норуот күүдэһэ.

Госстатистика инспектурата иһитиннэрэр:

СОВХОЗТАР СҮӨҮ ИИТИИТИГЭР 1982 СЫЛ АТЫРДЫАХ

Совхозтар	Эт оҕоһуута (сентнер) тыһыынаах ыйаһынынан				Эти государство атылааһын (сентнер)				Үүтү валовой ылым (сентнер)				Үүтү государство атылааһын (сентнер)				Витр фуражной ылаһтын манна (кг)			
	Ус кыртал-лааһы быһаан		Туоһа		Ус кыртал-лааһы быһаан		Туоһа		7 мй-лааһы быһаан		Туоһа		7 мй-лааһы быһаан		Туоһа		7 мй-лааһы быһаан		Туоһа	
	Ус	1981 с.	%	±	Ус	1981 с.	%	±	Ус	1981 с.	%	±	Ус	1981 с.	%	±	Ус	1981 с.	%	±
Карл Маркс	2600	2172	83,5	+203	2700	2157	79,9	+188	21160	23679	111,9	+972	16600	16703	100,6	+1369	879	962	+4	
Сүбүрүтскэй	1450	1227	84,6	+156	1450	1198	82,6	+123	8630	9573	110,9	+1006	7000	7547	107,8	+806	723	744	+92	
Эр. Эристин	2300	1969	85,6	+375	2300	1970	85,7	+377	16880	16884	100	+1986	13950	13657	97,9	-383	958	910	-101	
«Чурапчы»	1300	1177	90,5	+126	1300	1086	83,5	+34	9280	9739	105,6	+949	7400	8049	108,8	+888	723	684	+27	
Ор. үрдүнэн	7650	6545	85,6	+860	7650	6411	83,8	+722	55950	59935	107,1	+941	44950	45956	102,2	+58	851	851	-4	

Хаймаг-уна дабох сэлэн институт одуруот аймгын культуураарыгтар байнгын-дээн-кобулзэн нхээ науц.

Хангаг-снмюхлэ: «кристалл» огуруу гибридин снзмсэрин туһаналччылалрга мыймаах иинднэ бэрэбилэр-кэмэһин.

Хас сны ахын инсти-
туу уйнагны онцгой
төрийслэр хайхалах
сүргэ үүснэрлэлэр бүр-
сү 2,5 тив. кг снэмтн
снөнөн таахаллар.

Уча сиймекка: «Мор
ковская» совхоз—комби-
нат аныгылык теплицала-
ра. Кишилер ичинэ—54
тестар.

А. Семехин фотота.
(ССТА фотохронината).

Комментатор колонкалара

мэргэжлийн советской комитет-
гийн уусна Советский
дэахадлар комитеттары
нан тариллибит «Эйэ мар-
ша—82» (Стокгольм —
Минскэй) ааста, Саринин
утары сүүнэ демонстра-
циялар мэттэллаахтара
«Европада ядерной сарин
сэбигэр—суох!», «Аан
дойду үрдүнэн ядерной
сарин сэбигэр—суох!»,
«Сэбилэцийини суох оло-
рууга уусна эйэбэ—күөх
уудуссаны!», о. д. а. ло-
зуннар: күөрэчин кетэх-
түдэр.

Датский, норвежский, финский, шведский сэрин-ни утарааччылар хамсаа-һыннарытар эфэ диэки

[illegible]

Бир модун сүүрэгтис хөлбөмбөг Весада «Эйз маршын» ГФР, Англиз уонна Арбаа Европа аттын государстволарынаама са-

Советский сиргэ зини, роллоригэр «Эйэ маршын» үгүс нэгтгэмлээхтара «Советская кутгал» туһуван олобо суох дойдоруу сыта. Иан туран тархатар арбаанты буржуазнай пропаганда нитэ-сабата суох сымыйалааһыннарын динээригэр бааллара.

Ол эрээрн минилэр сэр-
рин алдырхайдарын бил-
бит советский нуруот не
сүрэдхиттэй эйбэ бадары-
рын, алдырхай хатылам,
матын туһугар тугу бары-
тан өгөрорго бөлэмнн на-
рон нтээйдилэр. Вур-
нууазнай бөчээт скандина-
вский дойдулардаабы эй-
данин бубааччылары кут-
туур смалынан мыппыт
сирэйб-хараба суох хам-
паатныаа эмнэ табылы-
бата. «Эй! марша» Мин-
и, ууһа, ХНТ-тар, дараа-
һыннар нэннилэрхиттэй
буолаллар. Планета араас
муниуктарыгар олорон
нуруоттар эйэни бөөрөг-
төр уонна сэбилэнини
суох өгөрор иһин охсу-
нуута, ядернай катастрофа
суоһааһын утары байы-
ларин ылааттарын кил-
дэрэгэ тулхадыйбат бы-
һарыныылаахтарын де-
монстрациялаан кордорго-
лор. Планета бүтүннүүтүн
үрдүнэ сэринин утары
хамсааһын модун куоһа
сатарыыр.

И. АБЛАМОВ,
ССТА прытэаччыца

КЫЛААС САЛАЙЛАЧЧЫТА

Бийнэл сэлэйбэт 7 «б»
миллаабытар 25 оёо үө-
рүшүн, 100 бырыһыан
үөрэх билиитин ситисте-
лэр.

Хянгын багдарар ситийн сыралаах, сыламтата суух улаан эрэйэр. Үхүс чөлөөр түмүүгийн 1 үе-дүнээчхи үрөсдөр ситиспэт этэ. Хялаас сорох үрөнзэчхидэригээр эбиин соорудахтары биэрлн наада дуолбута. У ч у у т а л
У л а т и г э р ү с с у р
ны боллуруоһу алаан
пыртан, былаан онгосү-

Бүтэ. Вастактыиан, бұлардын сипінін—ны
Анна Егоровна оро байлаас салыйааччытын уо-
та үөрөнөргө үөрөнөрин рүтөр иккис боччумнаах
сыйаарга дуудуспута. Од проблемата.

Идэги таба талым—
дюд, «Огодо идэги та
ларыгар хайдах кемел-
бүрххэ сөбүй?» дигэ бо-
лурусна Анна Егоровна
эмнэ олохтоохтук ылсан
үлэдир. Маныха анад-
лаах тематической паап-
кылар, оёһулуннуулар,
бэснэдэлэр, тенстэрэ баар
буоллулар. Араас идэлэр
тустарынан матырыйаал-
дар хомуһулуннуулар.
Кылаас оёолоругар ким
ханнык идэни баһылыан
багарарын, ханнык идэ-
ни ордук сөбүлүүрүн ту-
һунан анкетировааниэ
компыта үлэтин былаан,
найарыгар хайыска буол-
бута.

Коммунистической партияны тематыгар торондууттары кытта үгүстүү үлэлиер. Баай ис хобосоннох декциялар текстэрин комуурунууҕутара, тематическай плакаттара, биллиилээх педагогтар үлэлэрин конспектара учуутал педагогическай хаһаайыстыбатын хамааталлар.

Кылаас садайлааччыта
буоларын таһынан Анна
Егоровна бэйэтин пред-
меттар сыл ахсын кур-
буугу салдыр. Кыны үө-
рэтэр оҕолоро оройуон-
дй ыгытылар предмет-
най олимпиадага үгүстүк
кыайылыаадынан тах-
сааччылар. Быйыл эмиз
биир үөрэччүчүтэ оро-
йуонга бастаата.

Анна Егоровна сыйл ахсын кыраты 2—3-гүү общественик үлэни толорор. Хас да сый устатэ «Чурапчыка» кулуун председателинен үлэлэбигэ. Дьахтар оройуоннаабы советын председатели солбуулааччы. Пропагандист. Уран тарбахтаах истинщик. Ийэ

Үгүйс дсэн сэмнхнаар
хэмнэтэр киши, у-уугал
киши, түншүгэ мэлдн уот-
таах, остуода толору ку-
лаады буолар. Сарсым-
ны үлэдэ: уруонка, тө-
рөншүтэр муньнахтары,
нурулуогу ытытыга бэ-
эмизини, күн ахсын 40,
хатын оёо татарэстн
бэрбнэркэлээһин күнтэн
күн хатыданан нэлэ тү-
рэллэр. Ол быһыытар
хэйрэ иладатады аа-
дыахха, көсөрөнтаныахха,
идаа. Методическай хол-
боһуктар түмсүүлэр,
педсоветтар, полит. куру-
буон азиятнедара эмиз
бэлэмнэх буолары эр-
бэллэр. Үөхтэр кабинет-
ка, бэйэ хаһааныстыба-
һылар эмиз үлэлиэххэ
идаа. Оролору нэгтэ
үлэллэр, буоллаххына,
хаһан да тохтуур, уоску-
лар кытылы булбаккын—
мэлдн саватуган сананы
бэллэххин, оёолоргу-
нуун сапта көлүөнэллин
тэнгэ үүгүөххүн, сай-
дыаххын идаа. Онук
адэни таптаан талбыт
дьоннортон биридэстэри-
най Анна Егоровна Гор-
деева буолар.

М. МИХАЙЛОВА.
Снимок: А. Е. Гор-
деева.

● Байнал үеэлтэ 336 Струганов этэ.

● Ленинградка сэл-
дмдыбыт дзоннортон ав-
тырар Казанский собору
көрбөтөх, иттибөтөх суох
буолуо. Майна нуучча
улуу полководайна М. И.
Кутузов коммулээн сытар.
Оттон ити собору үөһэ
ахтыбыт Струганов граф
крепостнойа, кэллн ав-
тырбыт архитектор буол-
бут Воронихин бырабыах.
таан туттарбытын билээч-
чи аймаах буолуохтаах.

● Босфор сиббэһинтэ—
икки сүткэн улахан ма-
териктар араахсар быыста-
ра. Бу Европаны уонча
Азияны араартыыр сиб-
бэһинтэ Турция саямай
бадан портовой куората
Стамбул туурар. Онон
Стамбул икки материк
сиригэр туурар куорат.

Редакторы-составители С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ

«Өзгөтчөт» оргуунаады отделенияга 1982 жыл атырдыах ийин 1 күнүттөн 1983 жыллаады по ридическай бөчөнкө сурутууну сараллаата.

Хайыаттарга уонна сургууалларга сурутууну си бөс бары отделениелара, предриятиеларга, тарил- таларга уонна учреждениеларга бөчөтти обществен- ный таргатааччылар ылааллар.

Ведомственный суруттары атырдыах ийин ийн- нин түмүктүлэр.

«СОЮЗПЕЧАТЬ» ОТДЕЛЕНИЯ